

Svar på skriftligt spörsmål SSS 112/2021 rd

Svar på skriftligt spörsmål om Olkiluoto kärnkraftverks kommunikation angående störningssituationer

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 112/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Eveliina Heinäluoma /sd m.fl.:

Vilka åtgärder avser regeringen inleda för att nu förekomna missförhållanden i kärnkraftverkets kommunikation om störningssituationer ska korrigeras och en snabb informationsförmedling till invånarna i området kan säkerställas?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Olkiluoto kärnkraftverk som ägs av Industrins Kraft Abp (TVO) ligger i Euraåminne kommun i Satakunta cirka 20 kilometer från Raumo och cirka 30 kilometer från Björneborg. I anläggningens 2:a enhet inträffade 10.12.2020 en störningssituation.

Vid störningssituationen uppmättes i reaktorns huvudångrör en strålningsnivå som hade ökat ungefär tre- till fyrfaldigt, vilket automatiskt startade reaktorns snabbstopp samt isolering och vattenbesprutning av skyddsbyggnaden. Dessa är säkerhetsåtgärder som startar automatiskt, med vilka en säker släckning av reaktorn säkerställs och en eventuell strålningsutbredning från skyddsbyggnaden ut i miljön förhindras. Efter släckningen av reaktorn fördes anläggningen säkert i underhållsstopp, och utrednings- och reparationsarbeten utfördes på grund av störningen. Kärnkraftverket fungerade helt planerligt och säkert under störningssituationen.

Den förhöjda strålningsnivån i ångröret som händelsen startade kan betyda en betydande bränsleskada. Av denna anledning inleddes anläggningens och myndigheternas beredskapsåtgärder. Tillståndsinnehavaren TVO redde snabbt ut orsaken till händelsen. Händelsen ledde inte till något betydande radioaktivt utsläpp med hänsyn till människors och miljöns säkerhet eller någon fara för anläggningens arbetstagare.

Situationen sköttes i den omfattning som den antagna initialhändelsen krävde, tills TVO sänkte beredskapsklassificeringen på basis av sina egna bekräftade undersökningsresultat och utredningar cirka tre timmar efter att händelsen började. Olika organisationer återgick till grundberedskapen enligt sina anvisningar från och med kvällen 10.12 och beredskapsåtgärderna avslutades helt och hållet på morgonen 11.12.

Strålsäkerhetscentralen (STUK) bedömde att händelsen hörde till klass noll på den internationella skalan för kärnkrafts- och strålningshändelser (IAEA:s INES). Händelsen var exceptionell, men ur perspektiven för strålsäkerhet och kärnteknisk säkerhet var betydelsen alltså ringa.

Bestämmelser om strålning och användning av kärnenergi samt räddningsverksamhet i anslutning till dem finns i många olika lagar och förordningar. Tillståndsinnehavaren svarar för sin verksamhets strålsäkerhet och kärntekniska säkerhet.

Arbets- och näringsministeriet (ANM) har den högsta lednings- och tillsynsuppgiften för kärnenergi, vilken innefattar beredning av lagstiftning och tillstånd för kärnkraftverk för beslut av statsrådet.

Social- och hälsovårdsministeriet (SHM) svarar för beredning av strålningslagstiftningen och dess underställda verk STUK övervakar strålsäkerheten och säkerheten i användningen av kärnenergi, säkerhets- och beredskapsarrangemang samt strålsituationen. Dessutom upprätthåller STUK beredskap för strålningssituationer som avviker från det normala, meddelar, varnar och rapporterar om avvikande strålningssituationer, bedömer strålningshändelsernas säkerhetsbetydelse samt ger rekommendationer om skyddsåtgärder.

Inrikesministeriet (IM) leder, styr och övervakar räddningsväsendet samt tillgången och nivån på dess tjänster, sköter om räddningsväsendets riksomfattande förberedelser och arrangemang. Regionförvaltningsverket övervakar räddningsväsendet samt tillgången och nivån på räddningsväsendets tjänster inom sitt verksamhetsområde. Räddningsverket inom regionens räddningsväsende svarar för de uppgifter som hör till räddningsväsendet.

Enligt statsförvaltningens anvisning om intensifierad kommunikation är kommunikationens viktigaste uppgift i en störningssituation att varna samt skydda befolkningen mot en känd fara och eventuella ytterligare skador. Den behöriga myndigheten svarar också för kommunikationen till befolkningen vid olyckor.

Anläggningens snabbstopp skedde 10.12.2020 kl. 12.22. TVO meddelade officiellt om det inträffade till STUK cirka kl. 12.50. Dessutom försäkrade sig TVO om informationsgången genom att skicka ett alarmmeddelande till STUK:s alarmsystem.

STUK:s jourhavande alarmerade enligt anvisningarna de jourhavande inom det egna ämbetsverket, Statsrådets lägescentral (VNTIKE), social- och hälsovårdsministeriet (SHM), inrikesministeriet (IM) samt Meteorologiska institutet per telefon cirka kl. 13.10–13.20. Dessa aktörer fortsatte att dela lägesbilden inom sina egna verksamhets- och förvaltningsområden. Dessutom tog STUK direkt kontakt till Olkiluoto kärnkraftverk, Satakunta räddningsverk och arbets- och näringsministeriet.

Utöver detta förmedlade STUK även ett första meddelande enligt de avtal Finland ingått till det internationella atomenergiorganet (IAEA), Europeiska kommissionen samt till de avtalsstater som Finland ingått bilaterala avtal med, bland annat till de övriga nordiska länderna.

STUK:s första nyhet om det skedda publicerades cirka en timme efter att händelsen började och cirka en halv timme efter att STUK fick det första meddelandet om saken. Meddelandena var flerspråkiga genast från början och de delades via många kanaler.

TVO meddelade om händelsen via sina egna kanaler enligt sin egen praxis. SHM:s och STUK:s gemensamma informationstillställning hölls kl. 15.30.

En kärnkraftsanläggnings störnings- och olyckssituationer bedöms i samband med STUK:s säkerhetsbedömning och via kraven ser man till att anläggningens säkerhetsanordningar, säkerhets- och beredskapsarrangemang är tillräckliga för alla situationer så att anläggningen hålls säker med tanke på miljön och människor. Händelseförlopp kan ändå inte alltid direkt förutses. I sådana fall ska tillståndsinnehavaren och myndigheterna i första hand reda ut om det handlar om en farosituation som förutsätter skyddsåtgärder eller om en händelse som inte orsakar fortsatta åtgärder som förutsätter skyddsåtgärder.

Händelsen i Olkiluoto i december visar att tillståndsinnehavarens och myndigheternas ömsesidiga informationsgång samt kommunikationen riktad till befolkningen behöver utvecklas angående kommunikation om störningssituationer.

En utvärdering av tillståndsinnehavarens verksamhet och myndigheternas verksamhet i händelsen pågår som bäst. STUK har som mål att ge egna rekommendationer för utveckling av beredskapsverksamheten, myndighetssamarbetet och kommunikationen.

Erfarenheterna från händelsen beaktas i beredskapen inför strålnings- och kärnkraftsolyckor och i utvecklingen av kommunikationen.

Helsingfors den 29 mars 2021

Näringsminister Mika Lintilä